

3. Роменський Г. Домашнє насильство та шляхи його подолання / Г. Роменський // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених. – 2004. – Вип. 5.– С. 74 – 78
4. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні : правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / [за заг. ред. О. Кочемировської]. – К. : Вид-во ФОП Ю. Я. Клименко, 2010. – 372 с.

Подпльота С. В., аспірант

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

РОЛЬ ТЬЮТОРА У ФОРМУВАННІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Демократизація суспільного життя вимагає розширення морально-духовного, художньо-естетичного, ідейно-політичного та релігійного плюралізму студентської молоді. Поряд із спеціальною підготовкою вищій навчальний заклад повинен сформувати духовно багату, інтелектуально розвинену, ціннісно зорієнтовану особистість, спроможну жити за законами добра і краси. Досягнення цих завдань можливе лише за наявності особистої моральної культури вихователя. Від того, яку світоглядну і ціннісно-моральну орієнтацію отримують студенти в умовах освіти, залежить розвиток демократичних та державотворчих процесів в Україні.

Проблему формування моральних якостей, моральної культури поведінки на основі загальнолюдських моральних цінностей на сучасному етапі досліджували С. Анісімов, В. Білоусова, Л. Бондар, І. Бех, Л. Божович, М. Боришевський, С. Волкова, В. Захарова, Г. Іванова, В. Караковський, М. Красовицький, В. Кукушин, В. Перепелиця, О. Худяков, В. Кузь, К. Левін, А. Мудрик та інші. У їх працях розглянуто сутність, завдання закономірності, принципи, засоби та методи морального виховання, питання виховання важковиховуваних дітей та самовиховання. Проте зараз не припиняється пошук шляхів відродження традиційної для нашої країни духовно-моральної атмосфери, за яку боролися кращі просвітителі. Як говорив В. О. Сухомлинський, «мета виховання полягає в тому, щоб, морально удосконалюючись, людина у своїх взаємовідносинах з іншими людьми перемагала зло» [5, с. 230].

Методологічною основою морального виховання є етика – наука про мораль, її природу, структуру і особливості походження. Термін «етичний» (грецьке *ethos* – характер) запровадив давньогрецький філософ Аристотель, і позначив ним так звані якості «добродійності». Науку про ці якості він назвав «етика». Цицерон, перекладаючи аристотелівське поняття «етичний» з грецької мови латинською, ввів термін «*moralis*» – «моральний», від латинського «*mos*» (*mores*) – характер, темперамент, звичай. Запропоноване ним поняття «моральна філософія» він ототожнював саме з тією областю знання, яку Аристотель назвав «етика». Сам термін «*moralitas*» («мораль») виник дещо пізніше – у IV столітті н.е. Отже, спершу і етика, і мораль означа-

ли одне і те саме. Проте з часом, у процесі розвитку культури, ці терміни починають набувати різного змісту: етику вже визначають як відповідну галузь знання, науку, а мораль стає предметом її вивчення [2, с. 9-11].

Мораль – одна з найдавніших форм суспільної свідомості, система поглядів і уявлень, що виникає і розвивається на основі потреби суспільства регулювати поведінку людей в різних сферах їхнього життя за допомогою норм, заборон і вимог; а моральність – це характеристика особливого виду практичної діяльності та відносин людей, що мотивуються моральними переконаннями, цінностями, ідеалами, нормами та принципами [6, с. 154].

У роботі з духовно-морального виховання молоді важливим орієнтиром є особистісний підхід, який найефективніше реалізується за умов побудови виховного процесу на основі суб'єкт-суб'єктних взаємин педагога і вихованців. Значну увагу привертає до себе класична англійська тьюторська система виховання, яка націлена на реалізацію принципу індивідуалізації в освіті і сприяє найбільш повному розкриттю особистісного потенціалу студента.

Тьюторство – це культура, яка формувалася в історії паралельно культурі викладання і навчання, а тьютор – це, перш за все, наставник, посередник, людина, яка вчить самостійно вирішувати проблеми. В педагогічній діяльності він займає позицію супровідника процесу засвоєння нових знань і нової діяльності; це людина, яка підтримує процес самоосвіти і індивідуального розвитку учнів [3, с. 207].

Тьюторська технологія передбачає сприйняття студента як рівноправного партнера. Головним механізмом формування суб'єкт-суб'єктних відносин є професійні й особистісні якості педагога: уміння співробітництва і співтворчості; здатність аналізувати, порівнювати та проектувати професійні дії відповідно до новітніх освітніх цілей, планувати професійну діяльність, науково обґрунтовано добирати форми та методи організації навчального процесу відповідно до сучасних соціально-економічних потреб суспільства; вимогливість у поєднанні з повагою; об'єктивність в оцінюванні; усвідомлення необхідності педагогізації оточуючого середовища, володіння психолого-педагогічними методами дослідження та діагностики розвитку особистості й колективу; володіння педагогічною технікою та освітніми технологіями; готовність будувати педагогічне спілкування на основі урізноманітнення спільної діяльності й урахування природних нахилів та інтересів студентів; прагнення до самоосвіти й самовиховання [4, с. 125].

Тьютор здійснює моніторинг індивідуальних особливостей студента, намагається ліквідувати чи компенсувати фактори, що заважають виховному процесу: непорозуміння між викладачем і студентом, неврахування інтелектуальних, фізіологічних і психологічних особливостей студентів, труднощів особистісного становлення, сприйняття чи несприйняття соціального оточення тощо. Тьютори супроводжують студента не лише в навчальному закладі, а беруть участь в організації побуту, відпочинку, допомагають в приватних індивідуальних заняттях. Тьютор виступає найближчим помічником і радником студента, заміняє на час навчання навіть батьків. Тьютор поєднує в навчанні й вихованні індивідуальне і соціальне, інтелектуальне й емоційне, загальне й відмінне у кожній особистості, щоб не превалювали споживацькі, егоїстичні інтереси [1, с. 6].

Не можна не погодитися з Н. Чирковою, яка вважає тьютора «антропологіком», режисером конкретного та унікального життя особистості, її організатором та тренером. Задача тьютора – не вироблення технологічних прийомів, а виявлення точок росту окремого учня. Тьютор, на думку науковця, не транслює вже наявний культурний досвід, а допомагає учню самовизначитися у мінливій реальності, знаходити та винаходити індивідуальну освітню програму. Тьютор наповнює життя учнів подіями і «пробами сил», в яких постійно і відповідно культурним змінам набувається новий досвід, формується образ майбутнього, твориться особистісний сенс і зберігається індивідуальність [7, с. 39].

Отже, криза сучасного суспільства породила світоглядний, духовно-моральний виклик, наслідком якого є необхідність переосмислення змісту виховання в контексті вищої освіти, потреба в насиченні духовно-моральними цінностями виховного простору вищого навчального закладу і пошуку індивідуалізованих педагогічних технологій, які сприятимуть формуванню унікальної, духовно-моральної особистості студента. Тьютор – особливого типу викладач, який виконує функції консультанта, наставника та організатора самостійної діяльності студентів з засвоєння змісту курсу та особистісно-професійного розвитку та саморозвитку. Моральне виховання – дуже важка робота для тьютора, тому що не завжди збігаються вимоги навчального закладу і сім'ї, у суспільстві відбувається багато негативного, нелегко скласти програму виховної роботи, усе в ній передбачити і виконати. Проте за наявності високого рівня культури, належної психолого-педагогічної підготовки, відданості педагогічній справі тьютор зможе формувати гідну особистість студента.

Література:

1. Бойко А. М. Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства / А.М.Бойко // Педагогічні науки: зб. наук. праць. – Полтава. – 2010. – Вип. № 1. – С.4-12.
2. Гусейнов А. А. Етика / А.А. Гусейнов, Р.Г. Апресян // Учебник. – М. : Гардарики. – 2004. – 472 с.
3. Літовка О. П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя / О. П. Літовка // Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти : матеріали регіон. наук.-практ. конф. – Стаханов. – 2013. – С. 202-208.
4. Семеновська Л. Методичні аспекти реалізації тьюторського супроводу вивчення педагогічних дисциплін / Л. Семеновська // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. – 2014. – Вип. 8. – С. 121-133.
5. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину: твори у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. – 1976. – Т. 2. – С. 230.
6. Юшкевич Ю. С. Теоретико-методологічні засади дослідження морально-етичних цінностей / Ю. С. Юшкевич // Наукове пізнання : методологія та технологія. – 2012. – № 2(29). – С. 152-157.
7. Чиркова Н. В. «Тьютор» versus «учитель»? // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2009. – Выпуск 2(80). – С. 38-41.